

บทปริทัศน์บทความเรื่อง

วิธีการวัดในงานวิจัยข้ามวัฒนธรรม :

การอนุมานสาเหตุของวิกฤตเศรษฐกิจ

ศิริชัย กาญจนวาสี

บทความที่ปริทัศน์นี้โดยสรุปเป็นการศึกษาถึงการรับรู้สาเหตุของการเกิดวิกฤตเศรษฐกิจไทยโดยอาศัยทฤษฎีการอนุมานสาเหตุ การเก็บรวบรวมข้อมูลของการวิจัยกระทำกับกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มตัวอย่างคนไทยกับกลุ่มตัวอย่างคนออสเตรเลีย โดยมองคนไทยเป็นบุคคลที่อยู่ในสถานการณ์และคนออสเตรเลียเป็นคนที่อยู่นอกสถานการณ์ การวิจัยนี้ตั้งสมมติฐานในเชิงทฤษฎีว่าคนไทยจะรับรู้แนวโน้มสาเหตุของการเกิดวิกฤตครั้งนี้ว่าสาเหตุเกิดจากปัจจัยที่อยู่ภายนอกของสถานการณ์ ส่วนคนออสเตรเลียซึ่งอยู่ภายนอกสถานการณ์จะมองสาเหตุของการเกิดวิกฤตการณ์ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้โดยเน้นวิกฤตในประเทศไทยว่าเกิดจากพฤติกรรมหรือบุคลิกของคนไทยด้วยกันเอง การวิจัยอยู่ระหว่างการออกแบบการพัฒนาเครื่องมือเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล จึงมีประเด็นที่เป็นข้อสังเกตและเสนอแนะดังนี้

1. การสร้างเครื่องมือวัดข้ามวัฒนธรรม

การสร้างเครื่องมือวิจัยสำหรับวัดในบริบทที่ต่างกัน มีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาให้ได้เครื่องมือที่วัดคุณลักษณะเดียวกันซึ่งอยู่ต่างบริบทหรือวัฒนธรรม ให้สามารถนำมาเทียบเคียงกันได้ มีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาพิจารณา ดังนี้

1.1 การกำหนดแนวคิดของการวัดเดียวกัน (Conceptual equivalent)

การสร้างเครื่องมือวัดการรับรู้สาเหตุของการเกิดวิกฤตเศรษฐกิจไทยอาศัยทฤษฎีการอนุมานสาเหตุ ควรมีการปรึกษากันทั้ง 2 ฝ่าย (2 วัฒนธรรม) เพื่อร่วมกันกำหนดคุณลักษณะที่มุ่งวัด (define construct) โดยกำหนดนิยามเชิงทฤษฎีและนิยามเชิงปฏิบัติการที่ครอบคลุมสาเหตุการเกิดวิกฤตเศรษฐกิจทั้ง 4 ด้าน กล่าวคือ ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรม เพื่อให้กรอบแนวคิดของการวัดชัดเจนตรงกัน

1.2 การกำหนดรูปแบบเครื่องมือที่ทัดเทียมกัน (Format equivalent)

เครื่องมือวัดข้ามวัฒนธรรม นอกจากการวัดคุณลักษณะเดียวกันควรมีการกำหนดรูปแบบและสเกลการวัดให้เป็นแนวทางที่ชัดเจนร่วมกัน

2. การทดลองใช้เครื่องมือ (Try out)

เครื่องมือวิจัยข้ามวัฒนธรรม ควรมีการควบคุมคุณภาพของการทดลองใช้เครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือด้วยมาตรฐานเดียวกัน มีประเด็นที่ควรพิจารณา ดังนี้

2.1 การนำเครื่องมือวัดการรับรู้สาเหตุของการเกิดวิกฤตเศรษฐกิจของไทยไปทดลองใช้กับกลุ่มคนไทย 141 คน ในรูปลักษณะของการใช้แบบสอบถาม และกลุ่มคนออสเตรเลีย 40 คน โดยการสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ ควรมีการกำหนดแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมกับวัฒนธรรมและมีมาตรฐานที่ทัดเทียมกัน

2.2 ผลการทดลองใช้เครื่องมือ ทำให้มีการตัดข้อกระทงบางข้อออก ควรมีการตรวจสอบให้มั่นใจว่า ผลการตัดข้อกระทงบางข้อนั้นยังคงครอบคลุมและจะไม่กระทบกระเทือนต่อโครงสร้างของสิ่งที่มุ่งวัด

2.3 ในการทดลองใช้เครื่องมือ น่าจะมีการวิเคราะห์เชิงประจักษ์ว่าการรับรู้สาเหตุของการเกิดวิกฤตเศรษฐกิจ มีโครงสร้างครอบคลุม 4 องค์ประกอบ ตามจุดมุ่งหมายของการสร้างเครื่องมือ เทคนิคการวิเคราะห์ที่สามารถนำมาใช้ได้ เช่น Confirmatory Factor Analysis เป็นต้น โครงสร้างการรับรู้สาเหตุน่าจะครอบคลุมองค์ประกอบคล้ายกันในวัฒนธรรมที่ต่างกัน แต่อาจมีน้ำหนักความสำคัญของตัวประกอบต่างกัน

2.4 ควรมีการวิเคราะห์การทำหน้าที่ต่างกันของข้อกระทง (Item Differential Functioning) บนพื้นฐานของทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบ (Item Response Theory) หรือศึกษาว่าข้อกระทงของแต่ละข้อมีการทำหน้าที่ต่างกันหรือลำเอียงข้ามวัฒนธรรมหรือไม่ ถ้ามีควรปรับให้ทำหน้าที่ไม่ต่างกัน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลข้ามวัฒนธรรม ควรมีวิธีการสุ่มให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นตัวแทนสำหรับการเปรียบเทียบได้อย่างมีความหมาย มีประเด็นที่ควรพิจารณา ดังนี้

3.1 การสุ่มกลุ่มตัวอย่างสำหรับกลุ่มตัวอย่างคนไทย และคนออสเตรเลียควรพิจารณาทั้งวิธีการสุ่มตัวอย่างและขนาดกลุ่มตัวอย่างที่พอเพียง การกำหนดกลุ่มตัวอย่างไว้ จำนวน 400 คน นั้น จะมีความเป็นตัวแทนได้ดีเพียงใดและควรจะใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบใดจึงจะเหมาะสม

3.2 การวิเคราะห์ข้อมูลตัวแปรพหุ ควรมีขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใหญ่พอ ในกรณีตัวแปร 40 ตัว ถ้าเป็นไปได้อาจมีความจำเป็นที่จะต้องได้กลุ่มตัวอย่างอย่างน้อย 20 เท่าของจำนวนตัวแปร

3.3 ควรได้มีการพิจารณาเปรียบเทียบระหว่างการตอบแบบสอบถามโดยมีการให้รางวัลและไม่ให้รางวัลว่าอาจมีผลต่อคุณภาพการตอบของงานวิจัยนี้เพียงไร และการปฏิบัติที่แตกต่างกันในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากต่างวัฒนธรรมจะมีผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือของผลการวิจัยเพียงใด